

พฤติกรรมแปลก ๆ ของเด็กออทิสติก

AUTISM SPECTRUM DISORDER: ABNORMAL BEHAVIOR

นายแพทย์ตรีศักดิ์ ลีรัตนเรขา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

พ่อแม่บางคนยังอาจทำใจไม่ได้ หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร เมื่อลูกที่เป็นออทิสติกออกนอกบ้านแล้วแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ไม่เหมาะสม ในที่สาธารณะ ซึ่งอาจทำให้รู้สึกอายและน้อยใจที่คนอื่นไม่เข้าใจในความเป็นเด็กออทิสติก เรา จะช่วยให้เด็กออทิสติกได้ใช้ชีวิตร่วมในสังคมโดยปกติได้อย่างไร มีคำแนะนำดังนี้

การให้ลูกที่เป็นออทิสติกอยู่แต่ในบ้าน ไม่กล้าพาออกไปสู่สังคมภายนอก จะส่งผลเสียต่อเด็กอย่างไร

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าปัญหาที่สำคัญของเด็กออทิสติก คือ มีความบกพร่องในทักษะทางสังคม ไม่ค่อยมองหน้าสบตา ไม่ค่อยตอบสนองเวลาเรียก เล่นกับเด็กวัยเดียวกันไม่เป็น ไม่เข้าใจกฎกติกาทางสังคม ซึ่งการเสริมสร้างทักษะสังคมที่ดีที่สุดคือการสอนในสถานการณ์จริง ยังมีสถานการณ์หลากหลายให้เรียนรู้มากเท่าไร เด็กก็จะยิ่งเข้าใจมากขึ้น แสดงออกในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ถ้าเด็กอยู่แต่ในบ้าน เด็กก็ไม่มีโอกาสได้เห็นความหลากหลาย ความแตกต่าง มีเพียงการแสดงออกในรูปแบบซ้ำ ๆ เดิม เปรียบเสมือนอยู่ในโลกของตัวเองอีก ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม มีการกระตุ้นตัวเอง และมีพฤติกรรมแปลก ๆ ที่ไม่เหมาะสมตามมา

เมื่อเด็กออกนอกบ้าน เด็กก็มีโอกาสได้พบเจอผู้คนที่หลากหลาย ทำให้รู้ถึงความแตกต่างของแต่ละคน ได้เห็นตัวอย่างที่เหมาะสมจากเด็กวัยเดียวกัน ได้มีโอกาสเรียนรู้ว่าเด็กคนอื่นทำอะไร เล่นอะไร และเกิดการเลียนแบบตามมา

การที่พาเด็กออกนอกบ้าน เด็กอาจไปเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบางอย่างกลับมาบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นโอกาสดีที่เราจะได้สอน และปรับแก้ไขให้เหมาะสม ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาต่อไป

การบอกคนภายนอกให้เข้าใจว่า ลูกของเราเป็นอะไร ต้องทำอย่างไร

ในการบอกควรพูดถึงทั้งสองด้าน คือ ปัญหาบางอย่างของเด็กที่มีอยู่ และความสามารถที่เด็กมีอยู่ว่าเด็กทำอะไรได้บ้างแล้วสรุปว่าอาการเหล่านี้เรียกว่าออทิสติก ซึ่งเป็นปัญหาด้านพัฒนาการรูปแบบหนึ่ง เป็นอาการที่สามารถช่วยเหลือให้ดีขึ้นได้ และทุกคนที่รู้จักเด็กสามารถช่วยเหลือเด็กให้ดีขึ้นได้มากด้วย โดยการเข้ามาเล่น เข้ามาพูดคุยทักทาย และชักชวนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างน้อยที่สุดคือการเปิดโอกาสให้เด็กอยู่ร่วมกับเด็กคนอื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เลียนแบบสิ่งที่เหมาะสม และมีพัฒนาการที่ดีต่อไป

การบอกคนภายนอกให้เข้าใจว่า ลูกของเราเป็นอะไร จะต้องบอกมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องกับตัวเด็กด้วย ถ้าเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น คุณครู ก็อาจต้องทำความเข้าใจในระดับที่ละเอียดลึกซึ้งขึ้น เพื่อที่จะได้ช่วยสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในแนวทางที่เหมาะสม

สิ่งที่สำคัญ คือ อย่ามัวแต่บอกคนอื่นให้เข้าใจ เห็นใจ โดยที่เราไม่ฝึกอะไรลูกของเราเลย เพราะเมื่อพฤติกรรมแปลก ๆ เกิดซ้ำ ๆ จนรบกวนคนอื่นเป็นประจำ เขาก็มีขีดจำกัดของความอดทนเช่นเดียวกัน

เมื่อเด็กออทิสติกแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ในที่สาธารณะ เราจะดักเตือนลูกในเรื่องนี้อย่างไร

เมื่อเด็กออทิสติกแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ หรือไม่เหมาะสม ในที่สาธารณะ ควรบอกให้เด็กทราบทุกครั้งว่า ไม่ควรทำอะไร ควรทำอย่างไร เพราะอะไร ใช้คำพูดสั้น ๆ กระชับ ฟังเข้าใจง่าย พูดด้วยน้ำเสียงและท่าทีที่เอาใจจริงเอจั่ง เสียงดังพอประมาณ แต่ไม่ถึงกับต้องดุหรือต่อว่าเด็กรุนแรง ไม่ควรทำโทษ จากนั้นก็เบี่ยงเบนความสนใจไปในกิจกรรมอื่นแทน

เนื่องจากเด็กมีปัญหาในการเข้าใจความเหมาะสมทางสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องบอกเด็กให้ทราบทุกครั้งว่าไม่เหมาะสมเพราะอะไร และที่เหมาะสมคืออะไร ถ้าจะให้ดี ควรให้เด็กได้ทำพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ดูด้วย

แต่วิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ไข คือ การบอกให้เด็กรู้ล่วงหน้าก่อนว่าจะพาไปที่ไหน จะต้องเจออะไรบ้าง แล้วจะต้องทำอย่างไร เพื่อลดความตื่นเต้นของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กควบคุมตัวเองได้ดีขึ้น

ในที่สาธารณะที่พลุกพล่านด้วยผู้คน ควรหรือไม่ที่นำลูกของเราไปสถานที่นั้น

ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็กแต่ละคนมากกว่า เด็กที่ยังควบคุมตัวเองได้ไม่ดี ไม่นิ่ง วิ่งไปมา ตื่นเต้นง่าย อาจยังไม่เหมาะสมที่จะพาไปในสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน ควรฝึกฝนเด็กเพิ่มเติมอีกระยะหนึ่งให้หนึ่งได้พอสมควร เลือกพาไปในที่สาธารณะได้ แต่ควรเป็นที่ค่อนข้างสงบ ไม่มีคนพลุกพล่านมากเกินไป อาจเป็นสนามเด็กเล่นช่วงเวลาที่ไม่มีเด็กไม่มาก และควรมีคนที่สามารถประกบเด็กอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

สำหรับเด็กที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี มีความนิ่งพอสมควร สามารถควบคุมตัวเองได้ดีพอ ไม่ตื่นเต้นง่าย ก็สามารถพาเด็กไปได้ในทุกที่ เพื่อให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้การอยู่ร่วมในสังคม พบกับผู้คนและสถานที่ที่หลากหลาย แต่ควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้า และบอกเด็กให้รู้ล่วงหน้าก่อนเสมอ

ข้อควรระวังในการพาเด็กออทิสติกไปในที่สาธารณะ

ในการพาเด็กออทิสติกไปในที่สาธารณะ มีข้อพึงระวังบ้างบางประการ แต่ไม่ควรถึงกับระแวงจนไม่กล้าพาไปไหนเลย สิ่งที่ต้องระวังมากที่สุด คือ อันตราย เนื่องจากเด็กยังอาจแยกแยะไม่ได้ว่า อะไรเป็นอันตรายหรือไม่เพียงไร เช่น เห็นหมาดุ ๆ เหาเสียงดัง อาจจะวิ่งเข้าไปจับ อาจปีนป่ายขึ้นสูง ๆ หรือเดินออกนอกถนน เป็นต้น

ดังนั้นการประกบดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดจึงมีความจำเป็นอย่างมาก และคอยพูดบอกถึงอันตรายที่มีโอกาสเกิดขึ้นพร้อมกับสิ่งที่ต้องทำหรือทำไม่ได้ เช่น “หมาตัวนี้ดูไม่เข้าใกล้” “ปีนสูงถ้าตกลงมา จะเจ็บหัวปูด” “ไม่เดินออกไปบนถนนเอง จะโดนรถชนเจ็บ”

และที่สำคัญมาก เด็กอาจตื่นเต้น ตกใจ และอารมณ์รุนแรงขึ้น เมื่อไปในสถานที่ไม่คุ้นเคย หรือพบปะผู้คนที่ไม่คุ้นเคย หรือพบเจอกับสิ่งที่ไม่ชอบหรือกลัว ดังนั้น ควรมีการเตรียมตัวเด็กล่วงหน้าก่อนออกจากบ้าน เล่าให้ฟังถึงสถานที่ที่จะไป จะได้เจออะไรบ้าง ถ้ามีรูปภาพประกอบด้วยยิ่งดี ถ้ามีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า เด็กก็จะสงบ และสามารถควบคุมตนเองได้ดี

การสอนมารยาททางสังคมให้เด็กออทิสติก มีวิธีการอย่างไร

วิธีการสอนมารยาททางสังคมที่ดีที่สุด คือการสอนจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจริง ๆ เมื่อเด็กทำอะไรที่ไม่เหมาะสม ให้พูดบอกและเตือนในทันที ด้วยท่าทีที่จริงจัง เสียงดังที่พอเหมาะ แล้วให้เด็กทำสิ่งที่เหมาะสมให้ดู หรือถ้าเด็กยังทำไม่ได้ อาจทำให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วจับทำ เพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยกับการทำในสิ่งที่ถูกต้องก่อน

เช่น ถ้าเด็กไม่ยอมสวัสดีทักทาย หรือสวัสดีไม่ตรงคน ไม่มองหน้า ให้บอกเด็กทำซ้ำใหม่อีกครั้ง ถ้ายังไม่ถูกต้องให้จับมือเด็กทำ แล้วอย่าลืมชมเชยเด็กด้วย

นอกจากนี้ ควรมีการสอนโดยใช้บทบาทสมมติในเหตุการณ์ที่หลากหลาย โดยฝึกทั้งท่าทางและคำพูด เริ่มจากการทำให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อน หรือพาไปดูตัวอย่างที่เด็กคนอื่นทำหรือพูด แล้วให้เด็กทำตามในสถานการณ์ที่กำหนด มีการสอนให้ท่องจำตัวอย่างคำพูดที่เหมาะสม ที่จะใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น เวลาเจอเพื่อนจะเข้าไปทักทายอย่างไร เวลาเพื่อนเรียกจะตอบสนองอย่างไร เวลาอยากเข้าไปเล่นในกลุ่มเพื่อนจะต้องพูดว่าอะไร เป็นต้น หมั่นฝึกฝนซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

บทความทั้งหมดยินดีให้นำไป เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2565). พฤติกรรมแปลก ๆ ของเด็กออทิสติก. [Online]. Available URL:

<https://www.happyhomeclinic.com/au07-abnormalbeh.htm>

(บทความต้นฉบับ: มีนาคม 2549)